

Äri- ja ettevõtte nime heast tavast

Ilmar Tomusk

Keeleameti peadirektor

„Eesti keele arengukava 2021–2035“ esimese strateegilise eesmärgi „Eesti keele staatus ja maine“ tegevussuuna 1.12 kohaselt sõnastatakse eesti keele staatuse kindlustamiseks ning maine parandamiseks äri- ja ettevõtte nime hea tava¹ ning soositakse nende nimede õigekeelsust.

Hea tava on kokkulepe või reeglite kogu, mida teatud isikute ring on otsustanud vabatahtlikult järgida. See tähendab, et see ei ole seaduse alusel kehtestatud normdokument, mille mittejärgimisega kaasnevad sanktsioonid. Küll aga peaks hea tava lähtuma asjassepuutuvate õigusnormide eesmärgist.

Ärinimi ehk firma on äriregistrisse kantud nimi, mille all ettevõtja tegutseb. **Ettevõtte nimi** on ilunimi, mis võib olla ärinime sarnane, kuid ei pea seda olema. Nii võib ettevõtja registreerida äriühingu nimega Ärimees OÜ, selle ettevõtte all tegutsevad restoran Kala ja Part ning hotell Käbikuningas, viimased on ettevõtte nimed, mida ei ole vaja äriregistrisse kanda. Äri- ja ettevõtte nime hea tava lähtekohtadeks on nii Eesti Vabariigi põhiseadus², keeleseadus³ (KeeleS) kui ka äriseadustik⁴ (ÄS).

Põhiseaduse § 6 sätestab, et Eesti riigikeel on eesti keel, põhiseaduse § 44 kohaselt on igal inimesel õigus vabalt saada üldiseks kasutamiseks levitatavat informatsiooni. Need sätted põhiseaduses tähendavad, et avalikkusele mõeldud teave peaks olema kättesaadav eesti keeles. Tavaliselt me sellele ei mõtle, kuid suur osa äri- ja ettevõtte nimedest kannab teavet selle kohta, mis liiki ettevõttega on tegemist, millega see tegeleb ning mis kaupu või teenuseid pakub.

Ettevõtjate seas on väga populaarsed liiginimetused *restaurant, shop, cafe, outlet, bar, hotel* ning teised sarnased ettevõtte liiki näitavad nimetused, mis keeleseaduse kohaselt peavad olema eestikeelsed, st *restoran, kohvik* jne. Keeleseadus sätestab, et eestikeelsele nimetusele võib küll lisada tõlke võõrkeelde, kuid eestikeelne tekst peab olema esikohal ega tohi olla halvemini vaadeldav kui võõrkeelne tekst (KeeleS § 16 lõiked 1 ja 2).

Kaubamärgi kasutamisel isiku tegevuskoha tähisena või välireklaamis tuleb kaubamärgi võõrkeelne osa, mis sisaldab olulist teavet tegevuskoha, pakutava kauba või teenuse kohta, esitada ka eestikeelsena, kusjuures eestikeelne teave ei pea olulise teabe esitamisel olema esikohal ega võõrkeelsega võrdselt vaadeldav. Nimetatud teabe võib esitada ka tegevuskoha sissepääsu juures (KeeleS § 16 lg 3).

¹ Keeleamet. [Äri- ja ettevõtte nime hea tava](#).

² RT I, 15.05.2015, 2.

³ RT I, 28.12.2022, 48.

⁴ RT I, 06.07.2023, 131.

Äriseadustik sätestab, et ärinimi ehk firma on äriregistrisse kantud nimi, mille all ettevõtja tegutseb (ÄS § 7). Äriühingu ärinimi ning füüsilisest isikust ettevõtja ärinimi peab olema selgesti eristatav teistest Eestis äriregistrisse kantud ärinimedest (ÄS § 11 lõiked 1 ja 2).

Ärinimi ei või olla eksitav ettevõtja õigusliku vormi, tegevusala ega tegevuse ulatuse osas ning see ei või olla vastuolus heade kommetega (ÄS § 12 lõiked 1 ja 2).

Täisühingu ärinimi peab sisaldama täiendit *täisühing*, usaldusühingu ärinimi täiendit *usaldusühing*, osaühingu ärinimi täiendit *osaühing*, aktsiaseltsi ärinimi täiendit *aktsiaselts* ja tulundusühistu ärinimi täiendit *ühistu*. Nimetatud täiendi asemel võib täisühing ärinimes kasutada lühendit *TÜ*, usaldusühing lühendit *UU*, osaühing lühendit *OÜ* ja aktsiaselts lühendit *AS* (ÄS § 9 lõiked 2 ja 3).

Ärinimi peab olema kirjutatud eesti-ladina tähestikus (ÄS § 12 lg 8).

Nii selgub äriseadustikust, et äriühingu nime täiend peab olema eestikeelne, kuid ärinime enda suhtes kehtib nõue, et see peab olema kirjutatud eesti-ladina tähestikus, eestikeelsuse nõuet ärinimele kehtestatud ei ole.

Eelmise, 1995. aastal jõustunud keeleseaduse esimeses redaktsioonis⁵ oli §-s 21 sätestatud, et Eestis registreeritud asutuse, ettevõtte või organisatsiooni nimetus kantakse registrisse eestikeelsena. See lõige jäeti keeleseadusest välja 1996. aasta mais vastu võetud äriseadustiku ja selle rakendamise seotud seaduste muutmise seadusega⁶. Seletuskirja kohaselt oli muudatuse eesmärk parandada investeerimisolusid, mis tähendas, et ettevõtjailt ei nõutud enam eestikeelsete ärinimede kasutamist.

Kui seadusemuudatus oli esialgu suunatud vaid välisettevõtjaile ning eeldati, et Eesti ettevõtjad valivad ka edaspidi ikka eestikeelse ärinime, siis õige pea selgus, et võõrkeelsed ärinimed muutusid meiegi ettevõtjate jaoks pigem normiks. Loomulikult on äriregistris ka arvukalt eestikeelseid ärinimesid, kuid keelemaastikul need kahjuks silma ei paista. Suuremates linnades, eriti Tallinna kesklinnas liikudes on mõnikord tunne, et oled sattunud välismaale.

Nii on keeleavalikkus juba aastakümneid kurtnud meie avaliku ruumi võõrkeelsetumise üle. Suure osa avalikus ruumis nähtavatest võõrkeelsetest tekstidest moodustavadki äri- ja ettevõtettenimed.

Keelemees Henn Saari rääkis juba aastakümnete eest, et ärinimed vajavad oma seadust. Tema juhtimisel koostati 1992. aastal ärinime keelt reguleeriva firmaseaduse eelnõu, mis Riigikogu menetlusse ei jõudnudki, kuna samal ajal oli ette valmistamisel äriseadustik, millesse lisati ärinime registreerimist ja kasutamist reguleerivad sätted. Kuid 1996. aastal tehtud põhimõttelist muudatust on väga raske tagasi pöörata. 1997. aastal tegi Keeleamet katse muuta

⁵ RT I 1995, 23, 334.

⁶ RT I 1996, 40, 773.

äriseadustikku, et piirata võõrapäraste ärinimede panekut, kui nende üldhulk mõne haldusüksuse territooriumil hakkab märgatavalt rikkuma eestipärast avalikku nimekasutust. Seegi eelnõu ei jõudnud Riigikogu menetlusse. Ka hiljem on tehtud mõned katsed äriseadustikus nimeregulatsiooni täiendada, kuid ka need ei ole saanud poliitikute toetust.

Milles on probleem?

Äriseadustik ega keeleseadus ei nõua äri- ega ettevõtetnimede eestikeelsust, eesti keeles tuleb kirjutada vaid ettevõtte liiginimetus, millele võib lisada tõlke võõrkeelde.

Samuti ei ole selge, kas ja millistele õigekirjareeglitele peavad ärinimed vastama. Nii kohtame avalikus ruumis läbinisti võõrkeelsetele ärinimedele lisaks segakeelseid ning eesti keele reeglitega vastuolus olevaid ärinimesid. Ettevõtetnime ehk ilunime regulatsioon puudub sootuks, ainus nõue on, et ettevõtte liiginimetus peab olema eestikeelne. Kui aga see liiginimetus on osa ettevõtte kaubamärgist, ei pruugi sellelegi eestikeelsuse nõue kohalduda.

Kui ettevõtjal on võõrkeelne kaubamärk või registreeritud ärinimi (olemuselt on viimane sarnane kaubamärgiga), mis sisaldab teavet tegevuskoha, pakutava kauba või teenuste kohta (nt *cafe, restaurant, shop, currency exchange, chicken wings, beauty salon, make-up* vms), ei tule eestikeelse teabe esitamisel järgida nõuet, mille kohaselt on eestikeelne tekst esikohal ega tohi olla halvemini vaadeldav kui võõrkeelne tekst. Eestikeelse teabe võib paigutada ettevõtte sissepääsu juurde või ka mujale, kus see ei pruugi üldse klientidele nähtav olla. Keeleamet on esitanud Haridus- ja Teadusministeeriumile ettepaneku selle sätte muutmiseks. Ettepaneku kohaselt peab eestikeelne tekst olema võõrkeelsega samas vaateväljas ning olema sama hästi nähtav kui võõrkeelne. Kuid see on vaid ettepanek ning puudub kindlus, et see saab seaduseks.

Kuna kehtiv keeleseadus ei kirjuta kaubamärgi puhul ette mingeid nõudeid eestikeelse teksti asukohale ega vaadeldavusele, saab keeleseaduse täitmise järelevalves nõuda vaid seda, et eestikeelne teave oleks kuskil olemas.

Kahjuks on paljud ettevõtjad, teades, et seadus eestikeelse teksti nähtavusele ega suurusele nõudeid ei esita, hakanud paigutama eestikeelset teavet kliendi jaoks raskesti ligipääsetavatesse kohtadesse, nt kaupluse välisseina alaosasse, kus selle lugemiseks peab kükitama. Tihti paigutatakse eestikeelne tekst nii väiksele teabekandjale (nimekaardi, heal juhul postkaardi suurusele), et seda on võimatu märgata. On olnud juhtumeid, kui miniatuurne eestikeelne tekst paigutati kaupluse uksematile või kleebiti peaaegu läbipaistva kleepsuga ettevõtte klaasist uksele. Praeguse keeleseaduse sõnastuse kohaselt on aga eestikeelse teabe esitamise nõue täidetud. Seega on seaduse nõue just kui täidetud, aga sisuline eesmärk – teabe edastamine – mitte.

Ärinimi äriregistris ja avalikus ruumis

Lisaks oma põhifunktsioonile, milleks on ettevõtjate eristamine äriregistris, on ärinimel ka teine oluline funktsioon – see kannab teavet. Toon siinkohal mõned näiteid, mis on äriregistrist kõigile nähtavad:

Amrita Cafe OÜ, Ateljee Cafe OÜ, Lounge cafe OÜ, Osühing Alfredi pub, Drink Pub OÜ, osühing Truckers Pub, Bars and Restaurants OÜ, OG restaurants OÜ, Beauty Lounge OÜ, BEEBILOUNGE OÜ, City Lounge OÜ, Language Lounge OÜ, Osühing Anželika Boutique, Little Hair Boutique OÜ, Hair Boutique OÜ, OÜ Boutique Hotell, Bao Bar OÜ, Cocktailbar OÜ, Feudi Wine Bar OÜ, OÜ Karina Bar, Nudist Bar OÜ, Aktsiaselts Salonshop Baltic, Beautyshop OÜ, Cheap Shop OÜ, Hairshop OÜ, Osühing Fashionoutlet, Lasteoutlet OÜ, Top outlet OÜ.

Näiteks toodud ärinimedest nähtub, et need sisaldavad teavet tegevuskoha, pakutava kauba või teenuse kohta (*café* on kohvik, *pub* on publi või baar, *restaurant* on restoran, *boutique* on väike pood, *shop* on kauplus, nii nagu seda võib olla ka *outlet jne*). Avalikku ruumi paigutades edastavad need olulist teavet võõrkeeles, mis on vastuolus nii põhiseaduse kui ka keeleseaduse mõttega.

Esimese ehk eristava funktsiooni täitmisel äriregistris ei ole ärinime keelel mitte mingit tähtsust, see võib vabalt olla ka suvaline numbrite või tähtede jada. Kuid teabekandjana avalikus ruumis on keel väga oluline.

Ettevõtetnimest

Ettevõtetnimi on ilunimi, mille suhtes ei ole piiranguid kehtestatud – peale keeleseaduse § 16 lõikest 1 tuleneva nõude, et nime koosseisu kuuluv liiginimetuse peab olema eestikeelne. Samas pole liiginimetuse lisamine ettevõtetnime koosseisu kohustuslik ja nii on paljud ettevõtetnimed läbinisti võõrkeelsed.

Võõrkeelsel või võõrapärasel nimel on üldjuhul tähendus, mis jääb eesti keeles edastamata. Suvalise võõrapärase ja tähenduseta tähe- või sõnajada puhul on aga tegemist infomüraga, mis meie avalikku ruumi risustab. Mõned näited võõrkeelsetest ettevõtetnimedest:

The Crystals of Old City, Club Privé, Reval Café, Fragrance Gallery, Casino Grand Prix, City Casino, Reval Park Hotel & Casino, Reval Inn Tallinn, O'Malleys Irish bar, Tattoo studio, Conference Center, Lounge Déjà Vu, Nail technician, Marta boutique.

On ka palju segakeelseid moodustisi nagu *salong-boutique*, *hotell-boutique*, *küüne boutique*, *padja boutique*, *moe boutique*, *kunsti boutique* jne, mille tähendus võib ka inglise keelt oskavale inimesele arusaamatuks jääda.

Enam levinud liiginimetused ettevõtetnimedes on *bar*, *boutique*, *café*, *casino*, *club*, *gallery*, *hotel*, *lounge*, *night club*, *outlet*, *pub*, *restaurant*, *salon*, *shop*, *showroom*, *spa* ning *studio*. Kõigile neile tuleks leida eestikeelne vaste.

Mis on äri- ja ettevõtetnime hea tava eesmärk

Äri- ja ettevõtetnime heas tavas sõnastatakse soovitusel neile, kes alles alustavad ettevõtlusega, plaanivad registreerida uue nimega äriühingu või muuta olemasolevat äri- või ettevõtetnime. Need ei ole kohustuslikud nõuded, kuid nende järgimine toetab põhiseaduses sätestatud eesti keele kui riigikeele staatust, keeleseaduses sätestatud avaliku teabe eestikeelsuse nõude täitmist ning aitab kaasa eesti keele maine paranemisele ning sellele, et meie avalik ruum oleks valdavalt eestikeelne. Eestikeelne äri- ja ettevõtetnimi näitab hoolivust nii eesti keele kui ka

klientide suhtes. Avalikus ruumis eksponeeritavad ärinimed peaksid sobima eesti keele- ja kultuuriruumi ning vastama eesti õigekirjareeglitele, eestikeelne teave peaks olema kõikidele kättesaadav.

Hea tava ei ole siiski võrreldav seadusega. Seadus on kohustuslik, hea tava järgimine aga soovituslik ning vabatahtlik. Mõnevõrra on hea tava rakendamisel võimalik toetuda ka äriseadustiku § 12 lõikele 2, mille kohaselt ei tohi ärinimi olla vastuolus heade kommetega.

Hea tava soovitused

Ärinime valikul tuleks juba enne selle registreerimist arvestada lisaks äriseadustiku nõuetele ka keeleseaduse nõuetega. Kui äriregistrisse kantakse nimi, mis sisaldab ettevõtte liiginimetust, tuleks see kirjutada kohe eesti keeles (mitte *OÜ Kohila Café*, vaid *OÜ Kohila Kohvik*). Sama põhimõttega tuleks arvestada ka ettevõtettenime puhul.

Silmas tuleks pidada ka keelereegleid. Kui ettevõtja Jaak soovib registreerida omanimelise transpordifirma, võiks selle nimeks panna *OÜ Jaagu Transport* või *Jaagu Transpordi OÜ*, mitte *OÜ Jaak Transport* või *Jaak Transport OÜ*.

Ärinime valikul võiks arvestada järgmiste soovitustega.

Sobiv ärinimi:

- on eestikeelne ja vastab eesti õigekirja- ja süntaksireeglitele;
- on lihtsalt hääldatav;
- eristub selgelt teistest ärinimedest;
- kajastab ettevõtja põhitegevust (nt tegevuskoht, toodetav kaup, pakutavad teenused);
- kajastab äriühingu asukohta või osanikke/asutajaid;
- on kooskõlas heade kommete ja tavadega;
- sobib eesti keele- ja kultuuriruumi.

Ärinimeks ei sobi:

- segakeelne nimi;
- tavatu, keerukas, üldisele keelekasutusele mittevastav nimi;
- suvaline tähekombinatsioon, lühend;
- liiginimetused, mille tähendus üldkeeles ei vasta ettevõtja tegevusele (*juusteakadeemia*, *ilukliinik* salongi asemel, *autohaigla* remonditöökoja asemel);
- sõna või väljend, mis on eesti keeles või mõnes Eestis enam levinud võõrkeeles ebatsensuurne või negatiivse konnotatsiooniga.

Tähelepanu ka domeeninimedele

Ettevõtte on internetist leitav domeeninime kaudu. Domeeninimi on ettevõtte internetiaadressi osa ning veebilehe omaniku valitud nimi, mis on osa firma visuaalsest identiteedist veebis, ning selle lõppu lisatav .ee või muu selline. Õigusaktid domeeninimele keelelisi piiranguid ei sea.

Võõrkeelsete äri- ja ettevõtettenimedede tõttu on kasutusel väga palju võõrkeelseid ning võõrapäraseid internetiaadresse, mis ei sobi eesti keeleruumi. Neid on raske kuulmise järgi kirja panna ning nende tähendus ning koos sellega ettevõtja tegevusala jääb tihti arusaamatuks.

Koos ilusa eestikeelse ärinime registreerimise ning ettevõtettenime valikuga tasub broneerida ka samanimeline internetiaadress. Nii on soovitud sõna kaitstud ka internetis. Juhul kui ettevõtte sihtturuks on ka Eesti, on kõige sobivam rahvusdomeen ehk .ee lõpuga internetiaadress.

Domeeninimes võib kasutada ka täpitähti, mis aitab vältida segadusi, kui domeeninime osa on mõni täpitähtedega sõna, näiteks *köök*, *väik* jpt. Täpitähtede kasutamine teeb nimevaliku lihtsamaks ning häälendamise telefonivestluses ning raadio- ja telereklaamis suupärasemaks. Domeen võiks olla kõlalt mõistetav, nii et seda on kuulmise järgi ka lihtne kirja panna. Täpitähti sisaldava äri- või ettevõtettenime puhul võiks täppidega domeeninime kõrval registreerida ka täppideta nimevariandi.

Lisaks eespool olevatele soovitudele võiks äri- ja ettevõtettenime valikul lähtuda Keeleameti, Emakeele Seltsi, Eesti keelenõukogu ning Haridus- ja Teadusministeeriumi sõnastatud ettevõtettenime võistluse „Ehe Eesti – Eesti ettevõttele eesti nimi“ kriteeriumidest:

Ilus eesti äri- või ettevõtettenimi on eestikeelne, kõlalt ja kirja pildilt eestipärane, kujundlik ja eristamisvõimeline. Ehedal eesti ettevõtettenimel on oma lugu, mis kajastab nimepaneku põhjendust, nt seost ettevõtja tegevusvaldkonnaga, aja- või kultuurilooga, ettevõtja endaga.